

païs atges

1. Busca al diccionari les paraules següents. Saps com es diuen en la teva llengua?

- UN AIGUAMOLL
- UNA ALBUFERA
- UNA BADIA / UN GOLF
- UN BOSC
- UNA CALA
- UN CALÓ
- UN CAP
- UNA COSTA
- UNA COVA
- UN ESTANY / UN LLAC
- UNA ILLA
- UNA MUNTANYA
- UNA PLATJA
- UN RIU
- UNA SERRA / UNA SERRALADA
- UNA VALL
- UN VOLCÀ

El Canigó

El territori que abraça els Països Catalans és rocós i muntanyós. S'estén des de la Catalunya del Nord i Andorra fins a Alacant, i de les illes Balears a la Franja de Ponent, en cinc grans conjunts muntanyosos.

El Canigó (2.784 m), situat a la Catalunya del Nord, és el símbol del naixement de la nació i de la llengua catalanes, molt abans que la Catalunya del Nord passés a territori francès, a mitjan segle xvii. Ha inspirat moltes llegendes, cançons populars i obres literàries, entre les quals el poema èpic *Canigó*, escrit pel poeta Jacint Verdaguer (segle xix), on es descriu la geografia dels Pirineus catalans.

Montserrat

Montserrat (1.236 m) és un massís muntanyós dintre de la serralada Prelitoral Catalana. El seu tret més característic i espectacular són uns pics arrodonits, anomenats “agulles”. Per la forma de la muntanya, dins d’una zona declarada Parc Natural, i per la tradició, s’ha convertit en un dels llocs més visitats de Catalunya. Al peu de la muntanya hi ha el monestir, dedicat a “la Moreneta”, una marededeu en talla romànica de fusta del segle xii. Al monestir hi ha una riquíssima vida cultural i d’ell en depèn l’editorial en actiu més antiga d’Europa, que publica, d’entre d’altres, el llibre que tens a les mans.

- 1. Prepara un guió amb les característiques d’alguna de les muntanyes del teu país o d’un altre país que coneguis. Situa-la en un mapa, ensenya’n fotografies i explica als teus companys els motius pels quals és interessant conèixer-la.
- 2. En grup, feu un blog amb muntanyes dels Països Catalans. Poseu-hi imatges, ubiqueu-les, expliqueu-ne les característiques físiques i alguns motius particulars que les diferenciïn de les altres.

Estany de Banyoles

Estany o llac, aquest és el dilema! L'estany de Banyoles, a les comarques gironines, és el primer llac natural més gran de Catalunya, amb una superfície de 111,7 hm². S'hi van celebrar les competicions de rem en els Jocs Olímpics de Barcelona de 1992. Està poblat de peixos grossos i amb unes habilitats estranyes, com saber beure en un porró. Com la majoria d'estanys i llacs, amaga una llegenda curiosa. Al fons del llac hi vivia un drac que cada nit es menjava una persona del poble. Un dia, un monjo que passava per allà va anar a parlar amb el drac i al cap de poca estona van tornar junts passejant pel poble. “Què has fet?”, li van preguntar. “L’he convertit en vegetarià!”

Estany de Sant Maurici

A la Vall de Boí, al cor del Pirineu axial, hi conviuen un espai d'alta muntanya, el Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici (l'únic Parc Nacional de Catalunya), i un espai cultural, el conjunt d'esglésies romàniques Patrimoni Mundial de la UNESCO. Dins del Parc s'hi poden trobar cims de més de tres mil metres d'altura, rius, cascades, més de 200 estanys... en un espai natural protegit, únic del sud d'Europa. L'estany de Sant Maurici, el més impressionant del Parc, és a 1.910 m d'altitud, té uns 1.100 m de llarg, 200 m d'ample i conté un volum d'aigua d'uns 2,6 hm³. Està situat davant de la majestuosa muntanya dels Encantats i al fons d'una vall d'origen glacial.

- 1. En dos grups. Cada grup mostra fotografies de tres llacs importants del món i en dona tres pistes. L'altre grup ha d'investigar per endevinar de quins llacs es tracta, on són i quines característiques tenen.
- 2. Coneixes llegendes de llacs? Explica als companys de quin llac es tracta, on és i explica'n la llegenda.

El Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa

A la comarca gironina de la Garrotxa, hi ha el Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa, una de les regions volcàniques més importants de l'Europa continental. És un espai protegit de 15.000 hectàrees, on es poden veure una gran quantitat de volcans, actualment apagats. Els més coneguts són el de Santa Margarida, amb una ermita romànica al fons del cràter; el Croscat, el més gran en dimensions i també el més jove de la península Ibèrica; el Montsacopa, al mig del nucli urbà d'Olot i al cim del qual s'arriba seguint un carrer del poble.

La lava que van deixar els volcans va afavorir un terreny favorable a una gran vegetació de boscos de roures, d'alzines i de faigs. El bosc més conegut dins del parc natural és la Fageda d'en Jordà, un bosc de faigs rodejat de gran part dels volcans de la comarca, situat a la banda sud-oest del volcà de Santa Margarida. La Fageda ha estat font d'inspiració de poetes (*La fageda d'en Jordà*, de Joan Maragall); de pintors, com Joaquim Vayreda, i d'escultors, com Josep Clarà. I no és gens estrany: visiteu-la a la primavera, quan té el verd més brillant, o a la tardor, entre vermells i ocres, amb la caiguda suau de les fulles, voleiant.

1. Coneixes alguna zona volcànica? Has visitat mai algun volcà? Coneixes volcans mítics com el Vesuvi, l'Stromboli...? Has vist alguna pel·lícula sobre volcans? Explica-ho als teus companys.
2. En grups. Prepareu una sortida d'un dia o d'un cap de setmana per visitar la Zona Volcànica de la Garrotxa. Informeu-vos de mitjans de transport, d'allotjaments, de llocs on menjar, de plats típics de la zona, de rutes a seguir, de passejades amb carros, amb bicicletes, de vols amb globus... Passeu-vos la informació i decidiu quina és la millor la proposta.

L'illa Grossa

L'arxipèlag de les illes Columbretes és una reserva natural del País Valencià. Totes les illes tenen origen volcànic i s'hi pot veure una gran quantitat de cràters i xemeneies de volcans. L'illa més gran, l'illa Grossa, té forma de mitja lluna, fet característic de l'activitat volcànica submarina. A la muntanya més alta, de 67 m, hi ha un far construït entre 1856 i 1860. Llavors, els únics pobladors de l'illa, els faroners, vivien gràcies a la gran riquesa del fons marí. Actualment no hi viu ningú. El 1994 les Columbretes van ser qualificades de reserva natural per la Generalitat Valenciana.

Eivissa

Les illes Balears són un arxipèlag format per dos grups: les que d'antic es deien Balears (Mallorca, Menorca, Cabrera i les illetes dels voltants) i les Pitiüses (Eivissa i Formentera, rodejades d'altres illetes properes). L'illa d'Eivissa és la més gran de les Pitiüses i la més occidental de l'arxipèlag balear. Té 210 km de costa, entre penya-segats i cales de sorra. Té cinc municipis, entre els quals Eivissa, que n'és la capital. La població es reparteix entre la ciutat baixa (els barris mariners) i Dalt Vila (la part alta), que és el nucli antic. Està rodejada d'una muralla renaixentista, el monument més important de l'illa. Eivissa és una vila oberta al mar, cosmopolita, multicultural i avantguardista, gràcies a la barreja de persones que hi han passat, sobretot al moviment hippy, instal·lat a l'illa cap als anys 60 del segle passat. Un consell: si visiteu Eivissa, vestiu-vos de color blanc, ja veureu que no hi desentonareu.

1. Coneixes alguna illa de les Balears? Quina? Què en recordes? Has visitat mai una illa que t'hagi agradat molt? On és? Com és? Comenta-ho amb el teu company.
2. En grup. Busqueu informació sobre illes petites, poc conegudes, però amb alguna característica que les faci especials. Trieu la proposta més atractiva, elaboreu-ne un fullet publicitari i feu-lo arribar a la resta de grups. Voteu el millor projecte.

La cova de Neptú

La cova de Neptú, a 24 km de l'Alguer (Sardenya), va ser descoberta per un pescador al segle XVIII. Situada sota el cap de la Caça, on hi ha una estació meteorològica i un far, s'hi accedeix per una escala de 654 graons! La gruta té 4 km de longitud i és un espectacle d'estalactites i d'estalagmites, talment com els cristalls d'un calidoscopi. Completa l'espectacle el llac Lamarmora, d'aigua salada, el segon llac interior més gran d'Europa. La cova de Neptú és una caverna en una roca abrupta, perduda al mig del Mediterrani. No és estrany que hagi estat inspiració de contes d'aventurers, de pirates i de fades.

La cova Meravelles

Benifallet és un municipi de la comarca tarraconina del Baix Ebre. El seu atractiu principal són les coves. Entre 1967 i 1968, el Grup d'Espeleologia de Gràcia (Barcelona) va descobrir sis cavitats subterrànies, entre les quals la cova Meravelles, la que té més recorregut visitable. Se'n poden veure tres sales: la dels Llapis, amb estalactites primetes al sostre i una estalagmita central en forma d'espelma; la de l'amfiteatre, on es veuen unes formes circulars semblants a les grades d'un amfiteatre, i la de la música, on les estalactites semblen tubs d'un orgue, que sonen quan es toquen. En sortir de la cova, tens la sensació d'haver estat en un escenari fantàstic, que desafia les lleis de la gravetat i de la raó.

- 1. Has estat mai en una cova? On és i com és? Saps què són les estalactites i les estalagmites? De quins materials estan fetes? Comenta-ho amb el teu company.
- 2. En grup. Busqueu informació sobre coves dels Països Catalans. Elaboreu-ne un reportatge en vídeo i projecteu-lo a la classe.

Badia de Roses

Les costes retallades del perímetre litoral i illenc dels Països Catalans originen una gran quantitat d'entrants del mar, terra endins: els golfs i les badies.

La badia de Roses, a la comarca gironina de l'Alt Empordà, s'estén entre Roses i l'Escala, enclavaments marítims clau dels imperis grec i romà. Des del 2012, pertany al Club de les Badies més Belles del Món, distinció avalada per la UNESCO. S'hi poden contemplar des de grans penya-segats fins a platges i cales d'aigües tranquil·les, i també canals navegables. Segons l'escriptor Josep Pla, des del far de Roses es poden veure les postes de sol més precioses i inoblidables del país. Val la pena, també, visitar el castell i passejar pel camí de ronda.

Badia de Palma

La badia de Palma, al sud de l'illa de Mallorca, té una superfície aproximada de 26.000 ha. A la part oest, rocosa i no gaire alta, hi ha cales i platges petites. Al fons, la costa és baixa i sorrosa, amb arenals ran de mar i prats, terra endins. A l'est, els penya-segats arriben a tenir més de 100 m d'alçada. Al voltant de la badia s'hi concentra la majoria de població de l'illa, que ha patit una gran massificació. Malgrat això, encara s'hi poden trobar indrets força despoblats i bellíssims, que la fan una de les badies més boniques del món. Potser per això el cantant Raimon en va fer la cançó *Finestra a la Badia de Palma*.

1. T'agrada el mar? Coneixes la badia de Roses, la de Palma o alguna altra dels Països Catalans? Has vist mai una posta de sol al mar o des d'un far? Explica al teu company la sensació que et va produir.
2. En grup. Busqueu tres golfs o badies dels Països Catalans. Mostreu-ne les imatges a la resta de la classe i expliqueu on són, com són i què tenen de particular.

Cap de Creus

El cap de Creus, al nord de la Costa Brava, al final d'una petita península, és el punt més oriental de la península Ibèrica. Forma part del Parc Natural del Cap de Creus, de 13.886 ha. Té una costa abrupta, amb cales amagades i penya-segats de gran altura. Sobre l'última roca s'hi aixeca el far, edificat sobre una torre d'origen romà. Però va ser en un altre far, edificat expressament molt a prop, on es va filmar la pel·lícula *The Light at the Edge of the World*, que havia de representar el Faro del Fin del Mundo d'Argentina. I relacionat amb les arts, hem de citar la roca de l'illa de Culleró, on sembla que el pintor Salvador Dalí es va inspirar per crear *El gran masturbador*.

- 1. T'agraden els fars? N'has visitat mai cap? Saps per a què serveixen? Parla'n amb el teu company.
- 2. En grup. Busqueu informació sobre el cap de Creus i la relació que hi tenia el pintor Salvador Dalí. Busqueu quadres de Dalí i presenteu-los a la resta de la classe. Trieu el que us agradi més a tots i feu-ne una fotografia per penjar-la a la classe.

Cap de Formentor

El cap de Formentor és al nord de l'illa de Mallorca, al municipi de Pollença, on hi ha una de les platges naturals més grans de l'illa. És una zona ventosa, on es troben els vents de llevant i de ponent, per la qual cosa s'anomena *Punt de trobada dels vents*. Té una gran importància per la navegació entre Mallorca i Menorca, motiu pel qual l'any 1863 s'hi va construir un far, a uns 200 m sobre el nivell del mar, amb una torre de 56 m, que serveix de guia a mariners i navegants. Miquel Costa i Llobera va plasmar la bellesa de Formentor en el poema *El pi de Formentor*.

Albufera de València

L'albufera de València es va formar, ja en l'època dels romans, amb els sediments dels rius Xúquer i Túria, prop de la ciutat de València. És un gran llac d'aigua dolça, separat del mar per una franja sorrenca. Aquest llac, poc profund, s'aprofita per cultivar un arròs de gran qualitat (no oblideu de menjar-hi una paella!). Aquest cultiu ha provocat que el llac empetitís considerablement; tot i això, és el llac litoral més gran de la Península. El 1986, el govern valencià el va declarar Parc Natural. Una característica de l'albufera és la gran bellesa que presenta la zona de les dunes, de sorra rosada.

Aiguamolls de l'Empordà

Els aiguamolls de l'Empordà, els més importants després dels del delta de l'Ebre, són unes zones inundades permanentment d'aigua, en una franja litoral. Es van generar pels sediments dels rius Muga i Fluvià, a l'Alt Empordà (zona declarada Parc Natural) i pel Ter i el Daró, al Baix Empordà (zona protegida pel Pla d'espais d'interès natural). Té unes 5.000 ha formades per dunes, llacunes salades i dolces, prats inundats i zones de cultiu, on es conrea arròs, sobretot a la zona de Pals. Un dels grans atractius del Parc és la zona de refugi i descans de més de tres-centes espècies protegides, sobretot d'aus, com cigonyes, ànecs collverds o bernats pescaires. No deixeu de visitar-la!

1. Has visitat aquests llocs? Has vist altres albuferes o aiguamolls? Què és el que trobes més sorprenent? Comenta-ho amb el teu company.
2. Dividiu la classe en dos grups. Cada grup busca informació sobre un dels dos llocs i prepara una visita a la zona: característiques, mitjans de transport per arribar-hi, llocs per visitar, llocs on menjar... Votau un dels dos llocs i prepareu-vos per anar-hi.

L'Ebre

La xarxa de rius dels Països Catalans no destaca per la seva magnitud. El riu més important és l'Ebre, que no és gaire llarg, però en canvi és el segon riu més cabalós de la península Ibèrica. Neix a Cantàbria, travessa una gran part de comarques catalanes i va a desembocar al Mediterrani. Els pobles dels voltants de l'Ebre tenen una gran relació amb el riu.

Durant la Guerra Civil Espanyola (1936-1939), a Corbera d'Ebre es va lliurar una de les batalles més devastadores contra les tropes franquistes, i el poble va quedar destruït. Els seus habitants van construir i habitar una altra Corbera. El Poble Vell es va deixar intacte. És molt recomanable visitar-lo i baixar, després, a l'altra Corbera, a fer un tast de vins de la denominació Terra Alta.

1. Has passat mai pel riu Ebre? A quin lloc? Quin riu coneixes que t'agradi? Per on passa? Què té d'especial? Comenta-ho amb el teu company.
2. En grups. Busqueu informació sobre el delta del riu Llobregat o d'algun altre delta de fora dels Països Catalans. Feu una presentació a classe de la informació que heu trobat i il·lustreu-la amb fotografies, mapes, textos...

El delta de l'Ebre

El delta de l'Ebre és una zona triangular a la desembocadura del riu, en què s'han anat acumulant sediments durant milers d'anys. Té una superfície d'uns 500 km² i és la zona humida més gran de Catalunya. Les platges sorrenques del Delta han originat el paisatge de dunes més extens de Catalunya, amb una importància d'abast internacional. També hi ha llacunes d'aigua dolça, on es cultiva l'arròs. Forma part del Parc Natural del Delta de l'Ebre, declarat el 1983 per la Generalitat de Catalunya. Una curiositat: el grup de rock irlandès U2 va enregistrar-hi un videoclip amb el tema *Vertigo*, per promoure el disc *How to Dismantle an Atomic Bomb*.

El mar Mediterrani banya totes les costes dels Països Catalans, tant a la part peninsular com a la illenca.

Pel que fa a la part peninsular, les costes tenen denominació específica. A la Catalunya del Nord: Costa Vermella, d'Argelers a Portbou. A Catalunya: Costa Brava, del cap de Creus a Blanes; Costa del Maresme, de Blanes al Garraf; Costa de les Penyes, del Garraf a Cubelles; Costa Daurada, de Cubelles a la desembocadura del Sénia. Al País Valencià: Costa dels Tarongers, de la desembocadura del Sénia al cap de la Nau; Costa Blanca, des del cap de la Nau fins al Pilar de la Foradada. A les costes altes, al nord de Catalunya i al Garraf, hi ha grans penya-segats, platges de pedres o de sorra gruixuda i cales més aviat

petites. A les costes baixes, les platges són més llargues, menys profundes i de sorra fina.

La part insular té un litoral de més de 1.400 km. Les costes són molt variades: n'hi ha d'abruptes, on les muntanyes cauen al mar, i de llargues i planes, on el mar banya les platges. Una curiositat: si vols veure una magnífica posta de sol al lloc més oriental dels Països Catalans, ves a Menorca, a la costa sud-est, al Castell (tocant a Maó).

1. Coneixes alguna de les costes del text? Saps on és i com és? Al teu país hi ha costes? Com són? Coneixes alguna costa que t'hagi impressionat? Comenta-ho amb el teu company.
2. En grups. Repartiu-vos les costes dels Països Catalans peninsulars. Busqueu-ne informació: situació en un mapa, característiques, poblacions, platges... Després, feu un gran mapa amb tota la informació.

Es Trenc

Es Trenc és una platja al sud-oest de Mallorca. És un gran arenal verge, amb una zona de dunes. L'única construcció que s'hi pot veure són els búnquers construïts a la Segona Guerra Mundial, que no es van fer servir mai. Amb més de 2 km de sorra blanca i d'aigües transparents d'un to turquesa, poc profundes, està envoltada de pins i salines. A les salines, de més de dos mil anys d'història, s'hi poden veure estanys i muntanyes de sal, d'on surt la flor de la sal, de grans propietats. Aneu a Es Trenc, no té res a envejar a cap platja del Carib i fins i tot s'hi pot practicar surf!

1. Quines platges o cales coneixes dels Països Catalans o d'un altre lloc? En tens alguna de preferida? Per què? On és i quines característiques té? Comenta-ho amb el teu company.
2. En dos grups. Organitzeu un concurs. Cada grup fa una llista amb 10 platges o cales dels Països Catalans o d'altres llocs. L'altre grup ha d'endevinar on són.

Cala Pregonda

La cala Pregonda és a la costa nord de Menorca. És una cala gairebé verge, on només es pot accedir caminant 2 km. Hi ha una zona de dunes i un pinar per protegir-se del sol. La sorra és daurada i gruixuda, en una part, i vermella en la zona d'argiles, on els banyistes fan banys de fang. El fons marí, d'aigües cristal·lines i tranquil·les, és ric a poca profunditat i permet practicar immersió lleugera. Una curiositat: Mike Oldfield (músic de rock progressiu, famós per la seva obra *Tubular Bells*) va posar la foto d'aquesta platja a la portada del seu disc *Incantations*.

La Vall d'Aran

La Vall d'Aran és una vall del Pirineu que fa frontera amb França i Aragó. És una vall excepcional per diversos motius, però sobretot per la quantitat de boscos, l'arquitectura i l'idioma: l'aranès (varietat de l'occità, llengua pròpia i un dels tres idiomes oficials de Catalunya). De l'Alt Aran cal destacar: Viella, la capital; Baqueira, paradís d'esquiadors; Salardú, capital de l'Alt Aran i refugi dels primers pelegrins, i la vall de Montgarri, amb el Pla de Beret, punt d'entrada a la vall i antic santuari de bruixes i bruixots. I del Baix Aran, Vilamòs, amb boscos espectaculars; Bossòst, envoltat d'ermites, i Les, d'antiga tradició termal. I amb tot, per gaudir de la bellesa d'aquesta vall, cal visitar-la.

La Vall de Boí

La Vall de Boí, a les comarques lleidatanes, és un municipi format per vuit nuclis urbans petits, conservats gràcies a les riqueses naturals i culturals. Entre les naturals, destaquem el fet que sigui dins del Parc Nacional d'Aigüestortes, que tingui aigües termals (el balneari de Caldes de Boí) i que disposi d'una immensa estació d'esquí (Boí Taüll). El conjunt de vuit esglésies romàniques (segles XI-XII), declarades Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO, en són la gran riquesa cultural. Aquestes esglésies són construccions de pedra amb un esvelt campanar. Si l'exterior és sorprenent, visiteu-ne les pintures de l'interior, una de les joies del romànic català. Actualment, la majoria de les pintures originals són al Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC), a Barcelona.

- 1. Has estat a la Vall d'Aran? On? T'agrada passejar per boscos o esquiar o fer activitats de muntanya? On has fet alguna d'aquestes activitats? Comenta-ho amb el teu company.
- 2. En grups. Busqueu informació sobre les esglésies romàniques de la Vall de Boí i sobre les pintures murals que hi ha o que hi havia. Prepareu un vídeo amb una mostra de l'art romànic que hi ha als Països Catalans i projecteu-lo a la classe.

paisatges